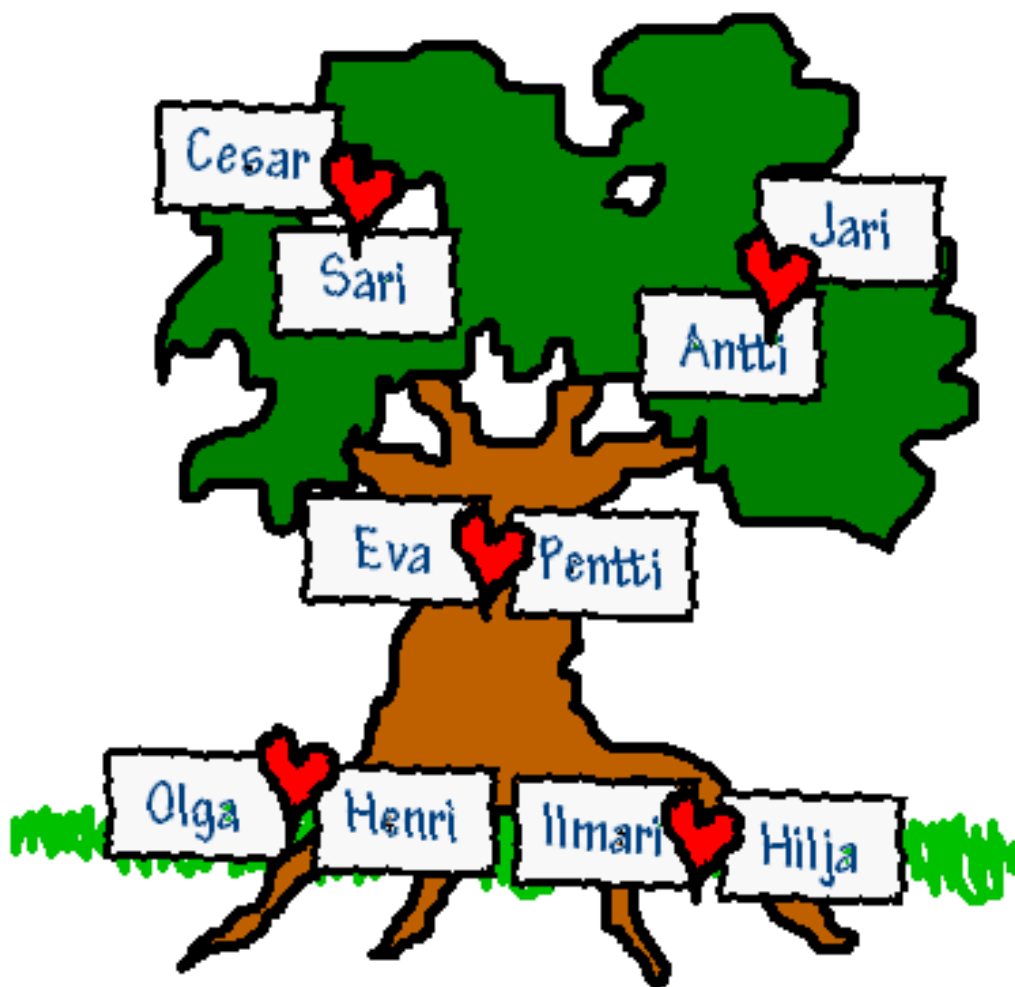

Homo-, lesbo- ja bi- nuorten vanhemmille

Onko lapsesi homo, lesbo, bi, hetero vai jotakin muuta, ja mitä se oikein tarkoittaa?

Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, ketä tai keitä kohtaan ihminen tuntee rakkautta ja seksuaalista vetovoimaa. Seksuaalisen suuntautumisen perinteisessä luokittelussa homo-, hetero- ja biseksuaalisuuteen on lähtökohtana ajatus kahdesta toisistaan eroavasta sukupuolesta, joihin kaikkien ihmisten ajatellaan kuuluvan. Naisia rakastavia naisia kutsutaan lesboiksi ja miehiä rakastavia miehiä homoiksi. Homoseksuaalisuudella viitataan sekä lesbouteen että homouteen, ja joskus sanaa homo kuulee käytettävän kattokäsitteen tavoin myös naisista puhuttaessa. Biseksuaali on ihminen, joka kykenee rakastumaan sekä naisiin että miehiin tai ihmiseen sukupuolesta riippumatta. Heteroseksuaalisuutta eli sitä, että naiset tuntevat vetoa miehiä kohtaan ja miehet naisia kohtaan, pidetään yleisimpänä seksuaalisen suuntautumisen muotona – jopa niin yleisenä, ettei sen aina muisteta edes olevan seksuaalisen suuntautumisen muoto siinä missä homo- tai biseksuaalisuuskin.

Monet ihmiset kokevat perinteisen jaottelun homo-, hetero- ja biseksuaalisuuteen yksinkertaistavana ja rajoittavana. Jo ajatus kahdesta toisilleen vastakkaisesta sukupuolesta tiettyine naiseuteen tai mieheyteen liitettyine ominaisuuksineen, rooleineen ja velvoitteineen tuntuu monesta vieraalta ja vanhanaikaiselta ajattelutavalta. **Sukupuoli näyttäytyy yhä useammille ihmisille moniulotteisena ja henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvana asiana, jota rajaamaan eivät sovi tiukat määritelmät.** Todellisuudessa sekä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus on paljon rikkaampaa.

Mikä ihmeen lhbtqi?

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin viitataan joskus lhbt-lyhennyksellä, joka tarkoittaa homoja, lesboja, biseksuaaleja, transihmisiä sekä intersukupuolisia.

Lhb-kirjaimet viittaavat seksuaaliseen suuntautumiseen, eli kertovat siitä, keneen ihminen rakastuu tai ihastuu. Arviolta noin 5-15 % ihmisistä kuuluu seksuaalivähemmistöön. Homot ja lesbot tuntevat vetovoimaa omaa sukupuolta edustavia kohtaan ja biseksuaalit voivat ihastua sekä miehiin että naisiin tai kokevat, että tunteen kohteen sukupuolella ei ole väliä.

Ti-kirjaimet viittaavat sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun, eivätkä siis millään tavoin yksilön seksuaaliseen suuntautumiseen. Transihmisiin kuuluvat transsukupuoliset, transvestiitit ja transgenderit. **Transsukupuolinen** ei koe kuuluvansa siihen sukupuoleen mihin hänet on syntymähetkellä määritetty ja lapsena kasvatettu. **Transvestiitti** taas kokee, että hänen identiteettiinsä kuuluu sekä mieheyttä että naiseutta, joita molempia on tarve ilmaista, esimerkiksi pukeutumalla joskus ns. vastakkaiselle sukupuolelle tyypillisiin vaatteisiin. **Transgender** elää pysyvästi mieheyden ja naiseuden rajamailla tai kokee edustavansa yksilöllistä sukupuolta, perinteisen kaksinapaisen sukupuolijärjestelmän ulkopuolella. **Intersukupuolisuus** on yleiskäsite moneen eri tilaan, jossa ihmisen sukupuolta määrittävät fyysiset tekijät eivät ole yksiselitteisesti joko miehen tai naisen. Ihmisen sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu eivät määrää hänen seksuaalista suuntautumista, eikä myöskään päinvastoin.

Lhbt-lyhennykseen liitetään joskus myös q-kirjain, joka viittaa sanaan **queer**. Queer on akateeminen ja poliittinen näkökulma, joka haastaa yhteiskunnassa vallitsevia sukupuoli- ja heteronormeja. Nykyään yhä useampi kuitenkin määrittelee itsensä queeriksi, viitaten kokemukseen niin omasta sukupuolesta kuin seksuaalisesta suuntautumisestakin. Perinteiset tavat määrittellä sukupuolta tai suuntautumista saattavat tuntua liian rajoittavilta; kokemusta omasta identiteetistä ei haluta pakottaa mihinkään tiettyyn kategoriaan. Queer henkilö ei halua omassa elämässään sopeutua näihin kategorioihin ja niihin liittyviin normeihin.

Identiteetti

Siinä missä osa ihmisistä kaihtaa tiukkoja määritelmiä seksuaalisen suuntautumisensa suhteen eikä halua kutsua itseään sen kummemmin homoksi, lesboksi, biseksuaaliksi kuin heteroksikaan, voivat toiset kokea homouden, lesbouden tai biseksuaalisuuden tärkeäksi osaksi omaa identiteettiä.

Heteroseksuaalisuutta pidetään yhteiskunnassamme usein itsestäänselvyytenä, eikä se siksi välttämättä nouse keskeiseksi osaksi ihmisen itsemäärittelyä samalla tavalla kuin homo- tai biseksuaalisuus. Kulttuurisesta normista poikkeaminen määrittää ihmisen identiteettiä enemmän kuin normiin sulautuminen.

Useimmille homoille, lesboille ja biseksuaaleille tai muulla tavoin itsensä määrittäville ei-heteroille on seksuaalivähemmistöön kuulumisessa kyse paljosta muustakin kuin vain parisuhteen muodosta tai seksielämästä. Homous, lesbous tai biseksuaalisuus merkitsee monelle myös tiettyyn kulttuuriin ja yhteisöön kuulumista.

Identiteetti ei edellytä ihmissuhdetta eikä ihmissuhde toisaalta muodosta identiteettiä. Ihmisellä voi olla esimerkiksi vahva homoidentiteetti, vaikkei hän koskaan olisi seurustellut kenenkään kanssa. Toisaalta on monia ihmisiä, jotka seurustelevat tai ovat seksuaalisessa kanssakäymisessä omaa sukupuoltaan olevan ihmisen kanssa, mutta eivät silti identifioitu homoiksi tai biseksuaaleiksi. Seksuaalinen suuntautuminen on itsemäärittelykysymys. Kukaan toinen ei voi nimetä toista ihmistä homoksi, lesboksi, heteroksi tai biseksuaaliksi. Ihmisellä itsellään on oikeus määritellä itsensä oikeaksi kokemallaan tavalla – tai jättää määrittelemättä.

Heteronormatiivisuus

Suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on viime vuosikymmeninä muuttunut, ja yhteiskunnallinen ilmapiiri on tullut avoimemmaksi moninaisuudelle. Siitäkin huolimatta yhteiskuntamme on edelleen varsin heteronormatiivinen. Heteroseksuaalisuutta pidetään itsestäänselvyytenä ja samalla se usein arvotetaan toivotummaksi muihin seksuaalisiin suuntautumisiin nähden. Ihmisen oletetaan automaattisesti olevan hetero, ja heteroseksuaalisuutta pidetään normaalina ja luonnollisena asiantilana, kun taas homouteen ja biseksuaalisuuteen suhtaudutaan poikkeamina normista.

Konkreettinen esimerkki yhteiskunnan heteronormatiivisuuden vaikutuksesta on tämä esite. Tämä esite on olemassa siksi, että joku läheisesi ei vastaa yleistä odotusta heteroseksuaalisuudesta ja siihen liitetyistä asioista. Tästä syntyy joukko kysymyksiä, joita kenellekään ei tulisi mieleen pohtia, jos hän olisi hetero. Voit ajatusleikkinä kokeilla korvata homo- ja bi- sanat esimerkiksi tässä esitteessä tai muissa teksteissä – vaikkapa lehtien otsikoissa – sanalla hetero, niin huomaat helposti, mitä heteronormatiivisuus tarkoittaa.

Minunko lapseni?

Joillekin vanhemmille tieto lapsen homo- tai biseksuaalisuudesta tulee täysin yllätyksenä. Toiset ovat ehkä aavistelleet asiaa pidempään, mutta eivät ole uskaltaneet tai halunneet kysyä nuorelta itseltään. Oman lapsen homous, lesbous tai biseksuaalisuus on monelle vanhemmalle hämmentävä asia. Vaikka vanhemmat suhtautuisivat avarakatseisesti seksuaalivähemmistöihin yleensä, voi silti olla vaikea käsittää oman lapsensa olevan jotakin muuta kuin hetero. Yhteiskunnassa vallitseva

hetero-olettamus ohjaa ajatteluamme. Kuva oman lapsen tulevaisuudestakin on usein hetero-olettamuksen värittämä. Pojan vanhemmat elättelevät toiveita mukavasta miniästä ja tytön vanhemmat odottavat vävyehdokasta kotiin näyttille – sitten joskus. Vielä etäisenä tulevaisuuden toiveena saattaa olla myös haave lapsenlapsista. Kun lapsi kertoo olevansa homo, lesbo tai bi, voi etäisistäkin toivekuvista olla vaikeaa luopua. Luopumista vaikeuttaa se, etteivät vanhemmat useinkaan tiedä, mitä haavekuvien tilalle voi ja uskaltaa toivoa. Oman lapsen tulevaisuus näyttäytyy itselle vieraana, ehkä hiukan pelottavanakin.

Tieto oman lapsen homo- tai biseksuaalisuudesta voi herättää vanhemmassa voimakkaita ja joskus ristiriitaisiakin tunteita. Vanhempi voi tuntea iloa lapsensa puolesta. Tuntuu hyvältä tietää, että lapsi on rohkaistunut jakamaan hänelle tärkeän mutta usein vaikeasti kerrottavan asian. Vanhempi voi myös iloita lapsen puolesta identiteetin löytymisestä, ehkä myös uudesta seurustelukumppanista. Lapsen onni on vanhemmankin ilo. Samaan aikaan voi kuitenkin tuntua vaikealta ymmärtää oman lapsen homo- tai biseksuaalisuutta. Vaikka kuinka tuntee oman lapsensa ja arvostaa ja rakastaa häntä, voi silti tuntua, että lapsen seksuaalisessa suuntautumisessa on jotain väärää ja pelottavaa.

Nykynuorten vanhemmat ovat itse varttuneet aikana, jolloin suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on ollut hyvin toisenlaista kuin nykypäivänä. Moni muistaa vielä ajan, jolloin homoja jahdattiin rikollisina. Vielä 1970-luvulla homoseksuaalisuutta pidettiin psyykkisenä sairautena. Lainsäädäntö on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut merkittävästi. Siinä missä homo- ja biseksuaalisuutta pidettiin aiemmin yhteiskunnallisena ongelmana, ymmärretään yhteiskunnalliseksi ongelmaksi nykyään seksuaalivähemmistöjen syrjintä ja epätasa-arvoinen asema. Suhtautuminen ei ole muuttunut nopeasti ainoastaan seksuaalivähemmistöjen

suhteen. Monet muutkin vähemmistöryhmät ovat saaneet osakseen ihmisarvon vastaista kohtelua aina viime vuosikymmeniin asti. Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pyrkivän Suomen historia on lopulta varsin lyhyt ja pohjautuu pitkälti 1990-luvulla solmittuihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Kehitys on kuitenkin ollut nopeaa, ja nykypäivän näkökulmasta muutaman kymmenen vuoden takaiset toimintatavat tuntuvat oikeutetusti pöyristyttäviltä.

Vaikka yhteiskunnallinen kehitys on ollut huomattavaa, muuttuvat ihmisten asenteet silti hitaasti. Lapsuudessa ja nuoruudessa saadut opit eivät päivity itsestään. Omien asenteiden kriittinen tarkastelu ja uuden tiedon omaksuminen voi tuntua vaikealta. Omia ennakkoluulojaan ja kielteisiä tunteitaan ei tarvitse hävetä. Häpeä ei vie kielteisiä tunteita pois. On parempi puhua mieltä painavista kysymyksistä ja hakea tietoa ja asiantuntevaa apua kuin jäädä yksin pahan olon kanssa.

Suomalaista homohistoriaa

- 1889 Homoseksuaalisuus kriminalisoidaan, ja siitä voi saada kahden vuoden vankilatuomio.
- 1971 Homoseksuaaliset teot poistetaan rikoslaista, mutta "homoseksuaalisuuteen kehottaminen" jää edelleen rangaistavaksi teoksi.
- 1974 Seta ry perustetaan
- 1981 Homoseksuaalisuus poistetaan sairausluokituksesta.
- 1995 Rikoslaki uudistettiin ja seksuaalinen suuntautuminen lisättiin syrjintäperusteeksi
- 1999 Suojaikäraja muutetaan homosuhteissa samaksi kuin heterosuhteissa (16 v.). "Kehottamiskielto" poistetaan.
- 2001 Eduskunta hyväksyy laki samaa sukupuolta olevien parien rekisteröidystä parisuhteesta. Laki vastaa sisällöltään avioliittolakia.

Rekisteröitäessä parisuhteensa puolisoilla ei ole kuitenkaan oikeutta ottamaan toistensa sukunimiä. He eivät myöskään saa adoptoida toistensa lapsia, eivätkä hakea ulkopuolista adoptiota.

- 2004 Uusi yhdenvertaisuuslaki astuu voimaan. Laki kieltää välittömän ja välillisen syrjinnän iän, etnisen tai kansallisen taustan, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveystilan, vamman, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kaikkien muiden syrjintäperusteiden kuin etnisyyden vuoksi, laki koskee kuitenkin vain työelämää.
- 2006 Hedelmöityslaki hyväksytään eduskunnassa. Ehdotus, jonka mukaan uuteen lakiin kirjattaisiin hedelmöityshoidon kieltäminen naispareilta ja yksin eläviltä naisilta hylätään.
- 2009 Sisäisen adoption kieltö poistetaan parisuhdelaista

Mistä se johtuu?

Yhteiskunnan heteronormatiivisuudesta kertoo myös se, että lhb-nuorten vanhemmat jäävät usein pohtimaan, miksi heidän lapsestaan ei tullut heteroa.

Heteronuoren vanhemmat harvemmin pohtivat, mikä johti heidän lapsensa heteroseksuaaliseen suuntautumiseen. Oli kyse sitten homosta, heterosta tai bi:stä, on pohdinta joka tapauksessa yhtä tuloksetonta. Seksuaaliselle suuntautumiselle ei ole kyetty osoittamaan yhtään yksittäistä selittävää tekijää. Syitä homoseksuaalisuudelle on haettu niin raskausajan hormonituksesta, geneistä kuin kasvatuksestakin, mutta kaikki selitysmallit ovat jääneet puutteellisiksi.

Suurin osa ihmisistä kokee seksuaalisen suuntautumisensa synnynnäisenä ominaisuutena, johon ei ole ollut vaikutusta ympäristötekijöillä. Jos ympäristötekijät johonkin vaikuttavat, ne vaikuttavat korkeintaan siihen, millaisia mahdollisuuksia ihmisellä on tunnistaa oma ei-heteroseksuaalisuutensa. Esimerkiksi

maassa, jossa homoseksuaalisuutta ei tunnusteta lainkaan olevan olemassa, voi ihmisen olla vaikeaa identifioitua homoksi. Se ei silti muuta hänen kokemustaan. Meillä Suomessakin heteronormatiivisuus ohjaa ihmisiä heteroseksuaalisen parinvalinnan suuntaan. Ihminen voi pitää suhdetta vastakkaista sukupuolta olevan kumppanin kanssa itsestään selvänä, vaikka hän olisi itse asiassa yhtäläillä kykenevä rakastumaan omaa sukupuoltaan olevaan henkilöön. Joskus onkin esitetty arvioita, että pohjimmiltaan valtaosa ihmisistä olisi biseksuaaleja, jotka heteronormatiivisessa yhteiskunnassa kuitenkin päätyvät useimmiten heterosuhteisiin.

Vanhemmat eivät omalla kasvatuksellaan voi vaikuttaa lapsensa seksuaaliseen suuntautumiseen. Homoja ja biseksuaaleja on kaikissa yhteiskuntaryhmissä ja kaikenlaisissa perheissä riippumatta siitä, millaisia kasvatustapojen perheessä on noudatettu tai millainen on perheenjäsenten keskinäinen dynamiikka.

Lapsen seksuaalinen suuntautuminen ei johdu vanhemmista

Huono kasvatustapa. Vaaleanpunaiset kumisaappaat. Etäiset isät tai dominoivat äidit. Seksuaalinen kaltoinkohtelu tai vapaus leikkiä "vääränlaisilla" leluilla. Ihminen, joka pitää heteroseksuaalisuutta ainoana normaalina seksuaalisena suuntautumisenä, saattaa ihmetellä, mistä homous tai biseksuaalisuus johtuu? Monet homo- ja biseksuaalisten lasten vanhemmat huolestuvat turhaan siitä, että he olisivat vanhempina tehneet jotain väärin. Ihmisen seksuaalinen suuntautuminen ei kuitenkaan johdu ulkoisista seikoista. Heterous tai homous tai biseksuaalisuus ei ole kasvatuksen, tietynlaisten esimerkkien tai tapahtumien seuraus. Maailmalla kasvaa heteroseksuaaleja, homoseksuaaleja ja biseksuaaleja lapsia onnellisissa kodeissa, rikkinäisissä kodeissa, lastenkodeissa ja kadulla. Erilaiset kokemukset elämänkaaren aikana saattavat kuitenkin johdattaa ihmisen pohtimaan identiteettiään, löytämään siitä uusia ulottuvuuksia kokeakseen tai hylätäkseen. Asia, mihin ympäristö taasen voi vaikuttaa, on yksilön turvallisuuteen olemaan oma

itsensä, olemaan itseensä tyytyväinen ja elämään sitä elämää, jonka hän kokee omakseen.

Onko tämä joku vaihe?

Jos uutinen lapsen homo- tai biseksuaalisuudesta järkyttää vanhempaa, voi vanhemmasta tuntua lohduttavalta ajatella, että kyseessä on kokeilu, joka varmasti menee ohi. Vaikka nuorten ihastumisen kohteet voivat vaihdella nopeasti ja heteroillakin voi olla omaa sukupuolta olevia ihailun kohteita, **on silti väärin leimata nuoren seksuaalinen identiteetti pelkäksi ohimeneväksi vaiheeksi.** Moni tulee jo varsin nuorella iällä hyvin tietoiseksi omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Toisille oman seksuaalisen suuntautumisen löytyminen taas voi olla elämän kestävä prosessi.

Homo- tai biseksuaalisuus ei ole valinta. Se ei myöskään ole nuoruuden kapinaa vanhempien arvomaailmaa vastaan. On väärin vaatia nuorta muuttumaan tai mitätöidä hänen tunteensa kieltäytymällä uskomasta niitä todeksi. Homo- tai biseksuaalisuudesta ei voi ”parantaa” ketään. Kielteisesti homoihin suhtautuvassa ympäristössä ei homosta tule heteroa, vaan ainoastaan onnettomampi ihminen.

Muotiako?

Sukupuoli- ja heteronormien haastaminen väitetään joskus muoti-ilmiöksi tai nuorten tavaksi kokeilla rajoja. Seksuaalivähemmistöjen entistä laajempi näkyvyys ja niiden tietynlainen kuva mediassa voivat yhdessä luoda tällaisen vaikutelman.

Vaikka varmuudella ei tiedetä, mitkä seikat määräävät ihmisen seksuaalisen suuntautumisen, sitä pidetään nykypäivänä synnynnäisenä ominaisuutena,

joka saattaa kuitenkin elämänkaaren aikana muuntua tai osoittautua odotettua moniulotteisemmaksi. Tätä moniulotteisuutta uskaltavat nuoret Suomessa nyt entistä avoimemmin lähteä tutkimaan. Tähän vaikuttaa myönteisesti moninaisuuden valtavirtaistaminen mm. mediassa, usein eri julkkisten tai nuorten idolien esimerkin kautta. Seksuuallivähemmistöjen kohdalla tämä tapahtuu kuitenkin monasti vain tiettyjä stereotyyppisiä toistaen. Nuorelle on tärkeää huomata, että mahdollinen erilaisuus voi olla vahvuus, jota voi julkisuudessakin kantaa ylpeydellä. Moninaisesta todellisuudesta olisi kuitenkin tärkeä saada heterogeenisempi ja oikeudenmukaisempi kuva, joka tarjoaisi erilaisille nuorille laajemman kirjon samastumisen kohteita.

Miksei hän ole kertonut aikaisemmin?

Monella homo-, lesbo- ja bi-nuorella on edelleen korkea kynnyksensä kertoa omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan läheisilleen. Seksuaalisuus on hyvin henkilökohtainen asia, josta voi olla vaikea puhua luontevasti omille vanhemmille. Monet nuoret kantavat myös huolta vanhempien, sisarusten ja kavereiden suhtautumisesta. Lähes aina nuori jännittää läheisten reaktiota, ja pelko torjunnasta tai hylkäämisestä voi saada nuoren pitämään asian sisällään pitkään silloinkin, kun hän pohjimmiltaan tietää voivansa luottaa läheisiinsä. Nuori voi myös tuntea syyllisyyttä siitä, että salaa suuntautumisensa läheisiltään.

Kertomatta jättämistä ei siis ole syytä pitää epäluottamuksen osoituksena. On yksilöllistä, missä vaiheessa nuoret haluavat kertoa seksuaalisesta suuntautumisestaan vanhemmilleen. Joskus voi olla luontevinta odottaa seurustelukumppanin löytymistä ja tulla ulos kaapista vasta, kun rinnalle on löytynyt ihminen, jonka kanssa on hyvä olla. Toiset taas tahtovat jakaa läheistensä kanssa koko identiteetin etsintänsä ensimmäisestä orastavasta ihastumisesta alkaen.

Jos lapsesi kuitenkin on kertonut sinulle olevansa homo, lesbo tai bi, voit pitää tätä ulostuloa suurena luottamuksen osoituksena. Lapsesi kaipaa tukeasi ja kannustustasi ja haluaa pitää sinut osallisena elämässään, ajatusmaailmassaan ja ihmissuhteissaan.

Onko lapseni onnellinen?

Vanhemmalla on usein suuri huoli lapsen tulevaisuudesta ja hyvinvoinnista. Lapselleen toivoo parasta, ja oman lapsensa haluaisi nähdä tulevan onnelliseksi. Moni vanhempi pelkää lapsensa kohtaavan lesbona, homona tai bi:nä muita enemmän vastoinkäymisiä. Ympäristön suhtautuminen ja syrjintä koulussa ja työelämässä mietityttävät vanhempia. On totta, että syrjintää seksuaalisen suuntautumisen perusteella esiintyy niin työelämässä kuin muillakin elämänalueilla. Avoimuus työpaikoilla on kuitenkin lisääntynyt, ja valtaosa työnantajista suhtautuu työntekijöiden moninaisuuteen rikkautena, joka voi edistää hyvinvointia työyhteisössä ja parantaa työn tuloksia. Syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella on myös yksiselitteisesti lainvastaista, ja työnantajalla on velvollisuus siihen puuttua.

Koulumaailmassa kiusaaminen on vakava ongelma, joka ei kuitenkaan liity erityisesti seksuaaliseen suuntautumiseen. **Kiusaamisen syy on aina kiusaajassa – ei kiusatussa.** Oman elintilansa rajoittaminen kiusaamisen pelossa on kestämaton ratkaisu, joka pitää yllä kiusaamisen mahdollistavaa ilmapiiriä. Kiusaamiseen voi – ja pitää – puuttua riippumatta siitä, mistä syystä lasta tai nuorta kiusataan.

Elämä bi:nä, homona tai lesbona on nykypäivän Suomessa varsin erilaista kuin nykynuorten vanhempien nuoruudessa. Yhteiskunta ja lainsäädäntö ovat muuttuneet. Samaa sukupuolta olevien parien juridiset oikeudet eivät enää suuresti

poikkeaa heteroparien oikeuksista, ja lainsäädäntö kehittyy jatkuvasti. Perhe-elämän muodoista, jotka ovat ennen olleet virallisesti homojen ja lesbojen ulottumattomissa, on tullut tavallinen osa yhä useampien lesbojen ja homojen arkea. Lesbojen ja homojen ei tarvitse vasten tahtoaan jäädä paitsi julkisesti tunnustetusta parisuhteesta tai vanhemmuudesta. Kaikki eivät perhettä toki halua, mutta seksuaalisesta suuntautumisesta ei perheen perustaminen ole kiinni.

Identiteettiä tukeva verkosto on lesbo-, homo- tai bi-nuorelle tärkeä. Nuoren, joka tulee omana itsenään hyväksytyksi ja arvostetuksi lähipiirissään, on helpompi rakentaa positiivista minäkuvaa ja tasapainoisia ihmissuhteita. Myös homo- tai biseksuaaliset samastumiskohteet ovat tärkeitä. Nuorelle voi olla tärkeää tutustua muihin samanikäisiin lhb-nuoriin tai hakea esikuvia julkisuuden henkilöistä tai kirjojen ja elokuvien sateenkaarevista sankareista.

Jotkut haluavat vanhemmiksi, toiset eivät

Toisilla on toive saada lapsia, toisilla ei. Omien lasten kaipuu ja kyky onnistua vanhemmuudessa on seksuaalisesta suuntautumisesta riippumaton. Nykypäivänä Suomessa yhä useammasta lhbti-ihmisestä tulee vanhempi; tuhansia lapsia elää nk. sateenkaariperheissä. Joillakin saattaa olla heterosuhteessa syntyneitä lapsia. Naiset voivat saada lapsia hedelmöityshoidon avulla, miehet taas vaikkapa naispuolisen ystävän tai ystäväpariskunnan kanssa. Suomessa rekisteröidyssä parisuhteessa elävillä on mahdollisuus ns. sisäiseen adoptioon; sosiaalinen vanhempi voi siis adoptoida kumppaninsa juridisen lapsen. Monessa Euroopan maassa samaa sukupuolta olevilla pareilla on myös oikeus ulkoiseen adoptioon. Tulevaisuudessa tämä mahdollisuus muuttunee Suomessakin ajankohtaiseksi. Tutkimusten mukaan, sateenkaariperheessä kasvavien lasten elämä ei eroa muiden perheiden lapsista. Se, että lapset joutuvat esimerkiksi koulukiusaamisen kohteeksi ei ole näiden lasten kohdalla yleisempää eikä

harvinaisempaa. Valitettavasti lapsia saatetaan kiusata mistä tahansa syystä, ja ongelma on tällöin aina kiusaajassa. Yleensä lapset suhtautuvatkin aikuisia avoimemmin yhteiskunnan monimuotoisuuteen. Ennakkoluulot eivät ole synnynnäisiä vaan juontavat useimmiten juurensa aikuisiin.

Outoa kun sattuu omalle kohdalle?

Monet vanhemmat ovat hämmentyneitä, kun omasta lapsesta paljastuu uusi puoli, jota ei aiemmin ole tuntenut. Oma lapsi voi tuntua äkkiä oudon vieraalta, ja vanhemman mielessä voi risteillä monenlaisia ajatuksia. Joskus tieto lapsen homotai biseksuaalisuudesta voi laukaista perheessä kriisin, ja kriisitilanteessa myös aikaisemman selvittämättömät ongelmat voivat nousta uudelleen pintaan. Tällaisessa tilanteessa ei kannata jäädä yksin, vaan hakea apua (ks. s 12).

Vanhemman voi olla vaikeaa samastua lapsensa kokemusmaailmaan. Heterovanhemmasta voi tuntua, että omaa lasta ei pysty ymmärtämään, kun ei ole itse kokenut koskaan mitään samanlaista. **Rakkauden kokemus on kuitenkin kaikilla ihmisillä toisaalta samanlainen ja toisaalta jokaisella ainutlaatuinen – riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta.** Vaikka sinusta tuntuisi siltä, ettet voi ymmärtää lapsesi tunteita, teillä on ehkä enemmän yhteisiä kokemuksia kuin tulet ajatelleeksi. Varmasti kumpikin teistä on joskus ollut ihastunut, ehkä rakastunutkin. Ehkä olette molemmat joskus kokeneet myös sydänsuruja. Teistä molemmista on varmasti yhtä ihanaa rakastaa ja saada rakkautta. Vanhempana sinulla on myös suuri vaikutus lapsesi käsityksiin seurustelusta ja parisuhteesta. Puolisoiden keskinäinen kunnioitus, luottamus ja huomaavaisuus ovat yhtä tärkeitä kaikenmuotoisissa parisuhteissa. Vanhemmat voivat omalla positiivisella

esimerkillään tarjota myös välineitä nuoren kehityksessä oleville ihmissuhdetaidoille.

Lapsi ei muutu yhdessä yössä toiseksi ihmiseksi kerrottuaan homo- tai biseksuaalisuudestaan. Seksuaalinen suuntautuminen on tärkeä osa ihmisen identiteettiä, mutta kenenkään minuus ei rakennus yksin seksuaalisen suuntautumisen varaan. Lapsellasi on samat mielenkiinnon kohteet kuin ennenkin, samat luonteenpiirteet, kyvyt ja ominaisuudet. Hän on sama ihminen, jonka olet oppinut tuntemaan. Nyt sinulla on mahdollisuus tutustua häneen vielä paremmin. Rehellisyys, avoimuus ja kunnioitus mahdollistavat läheisen suhteen lapsen ja vanhemman välillä.

Kenelle kertoa?

On tavallista, että vanhemmat miettivät muiden ihmisten suhtautumista lapsensa ei-heteroseksuaalisuuteen. Vanhemmatkin alkavat harkita, kenelle kertovat ja kenelle jättävät kertomatta sekä millä tavalla ja missä tilanteessa kertominen olisi parasta tehdä. Mitään tiedotusvelvollisuutta kenelläkään ei ole. Jokainen kertoo yksityiselämästään ja perheestään toisille ihmisille sen verran kuin itsestä hyvältä tuntuu. **Pitkään jatkuva salailu sitoo kuitenkin valtavasti inhimillisiä voimavaroja.** Siksi voi olla helpompaa puhua asiasta avoimesti. Usein ympäristön suhtautuminen on odotettua myönteisempää. Rohkeutta ja avoimuutta arvostetaan, ja ihmiset vapautuvat itsekin, kun joku toinen kertoo itsestään jotakin henkilökohtaista ja tärkeää. Vaikka sinusta vanhempana tuntuisi siltä, ettei lähipiirissä ole ketään, joka voisi samastua tilanteeseesi, et todennäköisesti kuitenkaan ole tuttavapiirin ainoa lhb-nuoren vanhempi. Seksuaalivähemmistöihin

kuuluu arviolta noin 10 % väestöstä. On siis varsin epätodennäköistä, että lapsesi olisi ainoa homo, lesbo tai bi suvussa, naapurustossa tai ystäväpiirissä.

On hyvä sopia yhdessä nuoren kanssa, haluaako hän pitää seksuaalisen suuntautumisensa omana asianaan vai voiko siitä puhua avoimesti myös perhepiirin ulkopuolella. Perheessä voidaan yhdessä sopia, kenelle asiasta kerrotaan, missä vaiheessa ja kuka hoitaa kertomisen.

Jos sinusta tuntuu, ettet ole vielä valmis kertomaan lapsesi homo- tai biseksuaalisuudesta muille ihmisille, sinun ei tarvitse sitä tehdä. Tärkeää on kuitenkin, ettet jää yksin mieltäsi painavien kysymysten ja ristiriitaisten tunteiden kanssa. Ystäville ei uudesta asiasta ole aina helppo puhua. Joskus puolisonkin kanssa voi olla vaikea löytää keskusteluyhteyttä. Puolisoillakin voi olla erilaiset näkemykset siitä, miten lapsen seksuaaliseen suuntautumiseen tulisi suhtautua. Lasta ei voi velvoittaa toimimaan vanhempiensa terapeuttina. Nuoren seksuaali-identiteetti on harvoin vielä niin vahva, että hän jaksaisi ottaa vastaan vanhempien kielteisiä tunnereaktioita. Vanhemman voikin olla hyvä käsitellä tunteitaan ammatti-ihmisen tai muun tukihenkilön kanssa. Ammatillaisen kanssa tunteistaan voi keskustella luottamuksellisesti, ja he ovat kohdanneet ennenkin samassa tilanteessa olevia vanhempia.

Mihin voit ottaa yhteyttä?

Valtakunnallisen Setan jäsenjärjestöissä apuna ovat asiantuntijat, tukihenkilöt ja vertaistukiryhmät. Tietoa paikallisjärjestöjen toiminnasta löytyy osoitteesta www.seta.fi tai puhelimitse (09) 681 2580.

Voit ottaa yhteyttä suoraan jäsenjärjestöjen sosiaalityöntekijöihin tai muiden Setan jäsenjärjestöjen puhelinpäivystyksiin, joiden tiedot löytyvät alta.

Helsingin seudun Seta (www.heseta.fi), sosiaalityöntekijän puhelinpäivystys tiistaisin klo 10–12 ja torstaisin klo 12–14, p. 045 121 0026, sähköposti: sossu@heseta.fi

Tampereen Seta (www.treseta.fi), sosiaalisihteerin puhelinpäivystys tiistaisista torstaihin klo 11–12, p. 044 300 2355, sähköposti: sosiaalisihteerit@treseta.fi

Jäsenjärjestöistä seuraavilla on koulutettujen vapaaehtoisten ylläpitämää puhelinpäivystystä (tilanne 2010):

Oulun Seta ry (www.oulunseta.fi)

Maanantaisin klo 18–20, 040 836 9569

Jyväskylän Seta ry (www.jklseta.fi)

Keskiviikkoisin klo 19–21, 045 638 9540

Turun seudun Seta ry (www.tuseta.fi)

Keskiviikkoisin klo 18–21, (02) 231 0334

Telefonjour på svenska

Regnbågsankan rf (www.regnbagsankan.fi)

Onsdagar kl. 19.30-21.30, 044 297 5476

Vanhempien ryhmiä järjestetään ajoittain paikallisjärjestöjen toimesta. Kysele yllä olevista numeroista.

Vanhempain toimintaa järjestävät myös ekumeeninen Yhteys-liike, www.yhteys.org sekä ruotsinkielinen yhdistys Föräldrar till HBT-barn rf, www.hbt.fi.

Vinkkejä vanhemmille

Kirjallisuutta

- Ulos kaapista (Marja-Liisa Parkkinen, LIKE 2003)
- When Your Child Comes Out (Anne Lovell, Sheldon Press 1995)
- Straight Parents, Gay Children (Robert A. Bernstein, Thunder's Mouth Press 1995)

www-sivuja

- www.seta.fi

Lisää tietoa seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta sekä linkit Setan jäsenjärjestöjen sivuille.

- www.transtukipiste.fi

Lisää tietoa sukupuolen moninaisuudesta.

- www.sateenkaariperheet.fi

Lisää tietoa perhemuotojen moninaisuudesta.

- www.pflag.org

Yhdysvaltalainen Parents, Families and Friends of Lesbians And Gays

Setasta

Seta ry on valtakunnallinen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeusjärjestö, joka on perustettu vuonna 1974. Setan tavoitteena on yhteiskunnallinen yhdenvertaisuus ja yksilön hyvinvointi riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Setassa toimii Transtukipiste, joka tarjoaa sosiaalipalveluja sukupuoleltaan moninaisille ja heidän läheisilleen.

Seksuaalinen tasavertaisuus – Seta ry

Mannerheimintie 170 A

00300 HELSINKI

Puhelin (09) 681 2580

Faksi (09) 6812 5880

Sähköposti: toimisto@seta.fi